

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

УДК 334.012.23

Стельмашчук А.М.,
д.е.н., професор
ПВНЗ Хмельницький економічний університет
Стельмашчук Ю.А.,
к.е.н., науковий співробітник
ПП «Інститут економіки, технологій і підприємництва»

РОЗВИТОК МЕРЕЖЕВИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ЯК СЕРВІСНИЙ ЗАХІД ЗРОСТАННЯ МАСШТАБІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

Stelmashchuk A.M.,
dr.sc.(econ.), professor
PIHE "Khmelnytskyi Economical University"
Stelmashchuk Yu.A.,
cand.sc.(econ.), research fellow
PE "Institute of Economics, Technology and Entrepreneurship"

DEVELOPMENT OF NETWORK ECONOMIC SYSTEMS AS A SERVICE MEASURE FOR INCREASING DIMENSIONS OF PRODUCTION EFFICIENCY

Постановка проблеми. У процесі трансформації світової економіки, її структури відбувається перерозподіл основних ресурсів та інформаційних потоків від традиційних галузей матеріального виробництва до сфери послуг. Вже на початку двадцять першого сторіччя чітко визначилися риси розвитку глобальних інформаційних і комунікаційних технологій, які стають домінуючими ознаками формування нового глобального електронного середовища для економічної діяльності, створення такого нового явища в світовій економіці як «мережева економіка». Остання виступає як новий ринок, представляючи систему нових економічних відносин в принципово новому просторі. Розвиток мережевої економіки збігається з періодом становлення постіндустріальної економіки, є її наслідком і основою.

Мережева організація економічної діяльності сприяє кожному її учаснику мати рівноправні прямі стосунки з іншими учасниками. Мережеві взаємовідносини характеризуються незалежністю від просторово-часових обмежень та витрат і спираються перш за все на досягнення ІКТ-технологій.

Сформована інноваційна мережа має набір конкурентних переваг, який розповсюджується на її учасників: високий ступінь організації і скоординованості інформаційного потоку та інноваційного процесу; посилення їх ключових компетенцій; раціональне використання спільних ресурсів (матеріальних і нематеріальних).

Особливе місце в рамках мережі посідає науково-технічна співпраця між її учасниками (обмін технічною інформацією і документацією, спільні НДР, маркетингові дослідження). Додатковою, не менш важливою, формою є передача виробничого досвіду, знань на рівні контактів співробітників. Для інноваційних та науково-інноваційних мереж характерна скоординована діяльність її учасників щодо вибору напрямів досліджень, що забезпечує економію часу, а отже, конкурентну перевагу.

Таким чином, мережева економіка – це нове поняття в структурі економіки України, тому актуальність даної публікації обумовлена, з одного боку, великою зацікавленістю до теми в сучасних умовах, з іншого боку, її недостатньою розробленістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями ролі і проблем розвитку «мережевої економіки» займалися такі іноземні вчені, як Н. Абдікеєв, Б. Бреммер, А. Воронін,

О. Дюсуше, Н. Іванова, М. Кастельс, А. Ламанов, Р. Ліпсей, Т. Меррінер, Б. Мільнер, Р. Патюрель, Д. Реут, П. Ромер, А. Шлейфера та інші. У вітчизняній науці дана проблема розглянута та проаналізована в наукових публікаціях Т. Носова, Д. Русака, І. Бесєдіна, В. Андрусів, І. Жилиєва, О. Шніпка.

Аналіз опублікованих результатів досліджень підтверджує доцільність продовження вивчення поставленої проблеми, оскільки у аналізованих роботах проблематика теорії і впровадження мережевої економіки, а також обґрунтування перспективи її розвитку в Україні не розглядається на належному рівні.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування сутності, структури, ефективності і перспективи розвитку мережевих економічних систем як основи забезпечення зростання масштабів ефективності виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Літературний огляд еволюції економічних теорій розвитку суспільства засвідчує, що теорія постіндустріального суспільства, яка була запропонована в кінці 60-х років американськими та європейськими дослідниками, стала єдиною концепцією ХХ століття, що осмислювала масштабні зміни західного суспільства та підтверджена історичною практикою [1; 7; 8; 9; 10; 16; 18; 24]. Прихильники теорії постіндустріального суспільства прагнули підкреслити, що запорукою сучасного суспільного прогресу служить швидкий технологічний розвиток, заснований на перетворенні науки в безпосередню продуктивну силу, а мірою такого прогресу виступає становлення всебічно розвиненої особистості та розширення творчих можливостей людини. Встановлено, що потенціал розвитку цього суспільства у всезростаючій мірі супроводжувався зростаючими масштабами інформації і знань, а з появою сектора послуг змінюється структура зайнятості, формується клас інтелектуальної робітників - «білі комірці».

Важливо відзначити, що постіндустріальна теорія не відзначається єдністю поглядів щодо визначення напрямку розвитку суспільства. Можна згрупувати теорії постіндустріальної економіки за специфічними предметами дослідження [6; 7; 16; 21; 26]:

- теорії постеконіки (теорія «гіперреальності» Ж. Бодрієра, яка заснована на симулякрах;
- теорія креатосфери; економіка солідарності;
- теорії знаннієінтенсивної економіки, де інформація та знання стають головним виробничим ресурсом (інформаційна економіка, інноваційна економіка, економіка знань, нова економіка)
- технологічні теорії, предметом дослідження яких стали зміни у виробничих відносинах під впливом інтернет-технологій (*цифрова економіка «Digital Economy», цифрова економіка «The Emerging Digital Economy», е-економіка («E-conomy»), економіка уваги*);
- мережева економіка (*«Network Economy» Kevin Kelly або «Networked Economy» Status Report on European Telework*).

В кінці ХХ ст. категорію постіндустріального суспільства замінює поняття «інформаційне суспільство» через те, що в галузях економіки починає переважати виробництво і розподіл знання, з'являється інформаційна економіка.

Одним з етапів розвитку теорії інформаційної економіки є поява концепції «інформаційної економіки» М. Кастельса [12].

За Кастельсом інформаціоналізм проявляється в ролі знання як фундаментального джерела продуктивності та влади, але не зважаючи на це, в новій економіці домінують усталені економічні відносини (принципи ринкової економіки, домінування приватної власності), що і є основою «інформаційного капіталізму». Отже, сучасна економіка є інформаційною та глобальною, тому що основні види економічної діяльності, такі як виробництво, споживання та циркуляція товарів і послуг, а також їх складові (капітал, праця, сировина, управління, інформація, технології, ринки), організуються у глобальному масштабі, безпосередньо або з використанням розгалуженої мережі, що об'єднує економічних агентів [2; 4; 5; 11; 12].

М. Кастельс розвиває інформаційно-технологічну парадигму формування суспільства, для якого характерним є використання інформації як «сировини», для удосконалення технологій, зростання складностей суспільної та господарської взаємодій, що відповідає мережевій логіці [12].

Слід зазначити, що теорія інформаційної та мережевої економіки розвивались як окремі аспекти постіндустріального укладу, що ставить перепони на всебічному дослідженні сучасного суспільного устрою. В економіці мережевий підхід не утворив сталої термінології. Існують різні варіанти трактування категорії «мережева економіка». Підходи науковців до визначення сутності мережевої економіки можна звести до трьох напрямів [3; 13; 15; 19]:

- форма господарської діяльності в економіці горизонтальних зв'язків;
- економіка, що ґрунтується на використанні інформаційних технологій;
- економіка, пов'язана з виробництвом і розподілом мережевих благ.

Мережева система організована як багаторівнева просторова структура взаємин в Інтернеті, в телекомунікаційних мережах та інших мережевих структурах між економічними агентами, що включає індустрію створення нових інформаційних технологій і інформаційних продуктів, телекомунікаційні і провайдерські послуги, електронний бізнес, електронні ринки, електронні біржі, телебанкінг,

телероботу, структура, що розвивається відповідно до своїх специфічних цілей і критеріїв ефективності.

М. Кастельс звернув увагу на розвиток мережевого підприємництва та нові форми організації виробництва, які розвиваються на основі горизонтальних зв'язків між суб'єктами господарювання. Така гнучкість є основою мережевої логіки, яка дає змогу структурувати неструктуроване та стає рушійною силою інноваційної діяльності, бо за своєю суттю інновації мають мережеву природу [12].

В процесі вивчення проблеми мережевої економіки виявлено, що основний закон мереж відомий як закон зростаючої віддачі. Але на відміну від індустріальної економіки, де зростання віддачі є результатом титанічних зусиль окремих компаній і їм же дістаються всі вигоди від цього, мережеве збільшення віддачі створюється всією мережею і розподіляється в ній між усіма.

Мережева економіка характеризується як діяльність, що здійснюється за допомогою електронних мереж. Основа мережевої економіки – мережеві організації. Також середовище, в якому будь-яка компанія чи індивід, що знаходиться в будь-якому пункті економічної системи, можуть контактувати легко і з мінімальними витратами з будь-якою іншою компанією чи індивідом з приводу спільної праці, торгівлі, обміну ідеями або ноу-хау, або ж просто заради задоволення [3; 7].

У деяких наукових колах побутує думка, що в економіці синонімами поняття «мережі» є «стратегічні альянси», «скупчення», «спільні підприємства», «промислові райони» тощо [3; 7; 15; 17].

М. Кастельс в своїй роботі «Становлення суспільства мережевих структур» розглядає соціальну структуру в глобальному масштабі як мережеве суспільство. Мережа, за його переконанням, – це комплекс взаємопов'язаних вузлів. Конкретний зміст кожного вузла залежить від характеру тієї мережевої структури, про яку йде мова. М. Кастельс виділяє різні види мереж, як-от: мережа глобальних фінансових потоків, мережа засобів масової інформації тощо. Розширюючи свої погляди, вчений формулює специфічний закон мережевих структур, згідно якого відстань (або інтенсивність і частота взаємодії) між двома точками (або соціальними станами) коротша, коли вони обоє виступають як вузли в тій чи іншій структурі, ніж тоді, коли вони не належать до однієї і тієї ж мережі [12].

До основних процесів формування «мережевої економіки» відносять чотири основні процеси, які визначають формування і розширення масштабів мережевої економіки:

1) базовою умовою існування networked есоному є розвиток й розповсюдження Інтернет-технологій, оскільки мережева економіка може існувати тільки в інформаційно-комунікативному середовищі, створюваним глобальною мережею Інтернет;

2) привабливість і ефективність мережевої економіки залежить від наявності в ній критичної маси економічних агентів і відповідної інфраструктури, яка робить можливою їх діяльність;

3) нові можливості глобальних комунікацій між людьми дають їм нові інструменти для реорганізації форм їх спільної діяльності;

4) різні види економічної інфраструктури стають ефективнішими, коли починають користуватися можливостями Інтернет – технологій.

Таким чином, мережева економіка – це якісно нова форма економічного порядку, яка починає витіснити ієрархічні та ринкові форми з обслуговування економічних стосунків у суспільстві.

Перевагами використання сегменту «мережевої економіки» можна назвати наступне [9; 23; 27]:

1. Використовувати Web досить просто. Покупцям слід лише освоїти програму для перегляду, і вони відразу дістають доступ до засобів електронної торгівлі.

2. Зменшення часу на доставку товару споживачеві – одна з необхідних умов ведення успішної торгівлі.

3. Необмежене зростання кількості потенційних замовників. При використанні Інтернету можна розширити ринок збуту за рахунок зарубіжних покупців.

4. Інформацію про товар можна представляти в Інтернеті у різному вигляді. Web дозволяє передавати не лише текст, графіку, а відео і голос.

5. Мінімізація витрат на персонал і оренду приміщень.

Теоретичні дослідження і передова практика підтверджують, що перехід до мережевої структури, як правило, відбувається поступово, тобто традиційна ієрархія повинна послідовно замінюватися на більш плоскі структури прямого співробітництва, в яких поступово витісняються бюрократичні відносини.

Окремі дослідники [19; 22; 26] притримуються думки, що операцію формування мережевої структури не можна представити у вигляді послідовно здійснюваних етапів, оскільки це ітеративний і безперервний у часі процес. Перехід до мережевої організації вимагає тривимірного підходу, який припускає використання наступних дій, що координуються: переосмислення концепції фірми з відповідними корективами стратегічних пріоритетів, реінжиніринг механізму її функціонування і структурна перебудова. Тільки в зоні перетинання трьох полів можна шукати рішення, що забезпечують ефективність підприємства і, отже, його конкуренто- і життєздатність.

Еволюція будь-якої організаційної структури починається зі стратегічного рішення. Необхідно переосмислити організаційну структуру з погляду ефективності її стратегічних пріоритетів, компонентів і процесів. Потім, в ув'язуванні з проведеним аналізом, приймаються рішення, що стосуються проектування. В останню чергу установа займається реінжинірингом робочих процедур

(бізнес-процесів) в різних напрямках діяльності. Реінжиніринг бізнес-процесів вимагає відповідної адаптації структур підприємства.

Реалізація зазначених процедур [13-16] в подальшому повинна спрямовуватись на формування мережі як об'єднання не тільки «технологічних» її можливостей по створенню конкурентоздатної продукції, але і як інструмента збору й аналізу передового досвіду, наукових знань для точного відстеження тенденцій науково-технічного розвитку в предметній галузі.

Процес одержання чи реалізація потенціалу від об'єднання суб'єктів господарювання у мережу через їх результати можна розділити на дві групи.

Перша група – переслідування якісно нових цілей, властивих для (віртуальних) об'єднань в рамках формування інтелектуальних ресурсів у вигляді нових знань як для виробництва основного продукту діяльності (у предметній галузі), так і в сфері менеджменту компанії.

Друга група представляє традиційні цілі асоціацій й інших організаційних форм взаємодії в об'єднанні суб'єктів господарювання з подальшим отриманням матеріального результату, як розробка і маркетинг нових видів продуктів, що задовольняють споживача.

Класичні проблеми конструювання структур підприємства пов'язані зі спеціалізацією. У багатьох роботах 60-х – початку 70-х років ХХ ст. ця тема була достатньо досліджена, що дозволило створити формалізовану модель поетапного стратегічного розвитку фірми. Однак, сучасні корпорації, будучи мережевими структурами, реалізують мережевий підхід і за рамками компанії, наприклад, вибудовуючи мережеву взаємодію з незалежними посередниками, споживачами і навіть з державою.

В будь-якому випадку, становлення вітчизняного підприємництва багато в чому унікально і сильно відрізняється від становлення бізнесу як у розвинутих, так і в постсоціалістичних державах. Аналіз сучасних представників великого бізнесу України дозволяє віднести корпорації до двох типів, що знаходяться у взаємозв'язку.

Вітчизняні корпорації першого типу самостійно пройшли етап первісного нагромадження капіталу, зуміли вистояти в умовах фінансової кризи, конкурентної боротьби, істотного скорочення норм прибутку і набули необхідну для успішної роботи мобільність і гнучкість.

Компанії другого типу утворилися порівняно недавно в умовах більш жорстких, ніж їхні попередники – з одного боку, однак з широкими можливостями використання здобутків інфокомунікаційної сфери для організації та побудови мережевого типу бізнесу на їх основі – з іншого. Варто відзначити, що особливістю компаній другого типу є те, що деякі з них функціонують у ролі афільюваних структур західних корпорацій (банківська сфера, мобільний зв'язок тощо).

Дані чинники багато в чому визначили особливості появи мережевої організації бізнесу сучасних підприємств, для яких характерно:

- розширення присутності у віртуальному просторі, що забезпечує досягнення глобальних конкурентних переваг бізнесу;
- мала кількість ієрархічних рівнів завдяки переходу від великої централізованої організації до учасників із гнучкими спеціалізованими формами праці.

Загальна характеристика мережевих взаємовідносин полягає в якісних змінах у обміні інформацією між людьми, можливостях їх взаємодії, спричинених проникненням в їх життя технологій з Інтернету. Мережева структура є новою моделлю перерозподілу інтелектуальних і виробничих ресурсів, що дозволяє їй суб'єктам мінімізувати часові та матеріальні витрати на адаптацію до умов ринку. За умов, коли ресурси високотехнологічних підприємств обмежені і не відповідають вимогам конкурентної боротьби, саме їх реорганізація за мережевим принципом дозволяє перерозподілити ризики і скоротити часові та фінансові витрати на розробку і впровадження інновацій.

Серед найбільш помітних точок зору на природу мережевих утворень слід відзначити ресурсну теорію, у відповідності з якою прагнення економічної структури до відкритої моделі є природним, оскільки первинний дефіцит невідновлювальних ресурсів і пошук економічними суб'єктами додаткових компетенцій в умовах конкурентної боротьби підштовхуватиме їх до освоєння ресурсів довкілля, а після використання всього переліку – до пошуку додаткових ресурсів у середині економічної системи.

Аналіз мережевих концепцій дає підстави зауважити, що: по-перше, явище синергетичного ефекту було помічене досить давно і його природа трактувалася по-різному; по-друге, широко визнаним є той факт, що утворення мереж у певній сфері людської діяльності має відносно швидкий і відчутний позитивний ефект, а з часом змінює саму якість простору.

Оскільки точок зору на природу явища мережевої організації досить багато, існуючі концепції можна поєднати у декілька груп на основі їхньої спільної природи:

1) група концепцій, які розглядають явище мережевої організації економічної діяльності як природне продовження проникнення інформаційно-комунікативних технологій у виробничий процес, зміни якості економічних відносин між учасниками економічної діяльності;

2) група концепцій, які розглядають мережеву співпрацю як наступний етап розвитку процесів інтеграції, що активно розвиваються – кооперація, аутсорсинг, вертикальна інтеграція, процеси злиття та поглинання, утворення консорціумів;

3) група концепцій, які розглядають мережеву організацію як продовження процесів інтеграції соціуму; здебільшого таких поглядів дотримуються вчені-соціологи – вони вважають мережеву організацію природним продовженням процесів утворення сталих соціальних груп;

4) існує окрема група концепцій, які пояснюють виникнення явища мережевої організації внаслідок довготривалого процесу інтеграції та інституціоналізації економіки, виникнення нової форми організації відносин між учасниками економічного простору;

5) група концепцій, які розглядають мережеві організації у контексті управлінських теорій, вбачаючи у мережевій взаємодії новий етап впровадження моделей автоматизованого управління ресурсами та інформаційними потоками.

За походженням, структурою та функціями виділяють декілька типів мережевих об'єднань. Насамперед можна виділити суто комерційні мережі: їхніми компонентами виступають власне учасники мережі, а також зв'язки і відносини. До їхніх учасників відносять як фірми (підприємства), так і структури, що забезпечують функціонування самої мережі.

Відповідно до такого підходу мережевою організацією є структура, в яку входять підрозділи, що взаємодіють між собою у межах узгоджених стандартів діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності один одного. «Відносинами» в мережевій організації вважаються економічні функції на кшталт інформаційного обміну, укладання угод та трастові взаємовідносини, включення певних підприємств у замкнений ланцюг транзакцій. Зв'язки у мережі розділяються на більш інтенсивні (сильні, тісні) та епізодичні (слабкі, м'які). До перших відносять участь у статутному капіталі один одного, інших варіантах контрактних відносин, передачу ліцензій, підряд на виконання робіт, спільне виробництво, спільне підприємство, компенсаційні угоди і домовленості. Вважається, що інтенсивні зв'язки властиві організаційним ядрам мережевого утворення, тоді як епізодичні – його периферії.

Об'єктивна необхідність розвитку мережевої економіки в сфері агропромислового виробництва обґрунтовується різким зростанням ступеня невизначеності як загального, так і галузевого ринкового агропромислового середовища. На перший план виходять питання підвищення рівня адаптивності традиційних підприємницьких формувань агропромислового до нестабільного та, здебільшого, невизначеного стану ринку. Підвищення рівня ризиків при здійсненні основних видів діяльності вимагає підвищеної уваги до формування системи управління та нейтралізації низки груп ризиків, які пов'язані з економічними, технологічними, соціальними, маркетинговими та іншими факторами впливу зовнішнього середовища реалізації інвестиційно-агропромислових проектів.

Особливістю ефективного функціонування в агропромисловій сфері мережевої економіки є поглиблення і удосконалення взаємозв'язків та міжгалузевих відносин з суб'єктами промисловості, які забезпечують агропромисловий комплекс матеріально-технічними ресурсами та галузями переробної промисловості, які переробляють сільськогосподарську сировину. Важливе значення відводиться необхідності реформування міжгалузевих фінансово-розподільчих відносин у поєднанні з ефективним використанням наявного ресурсного потенціалу аграрної сфери, зокрема, земель сільськогосподарського призначення.

Для удосконалення мережевих відносин в АПК важливе значення має становлення нових організаційних структур, виокремлення напрямів раціональної кооперації виробництва і обміну продуктами у результаті суспільного поділу праці. Доведено, що причиною незбалансованості міжгалузевих обміну є галузева специфіка сільського господарства, а його економічний стан перебуває у прямій залежності від характеру міжгалузевої взаємодії між суб'єктами господарювання.

Визнано за об'єктивну необхідність реформування міжгалузевих фінансово-розподільчих відносин у поєднанні з ефективним використанням наявного ресурсного потенціалу аграрної сфери, зокрема, земель сільськогосподарського призначення.

Ефективність мережевих відносин має базуватися на стратегічних підходах до формування цінової політики на сільськогосподарську продукцію, до розвитку аграрного ринку та реалізації завдань державного регулювання міжгалузевих відносин, до забезпечення паритету цін на аграрну і промислову продукцію.

Важливо розвивати процес формування міжгалузевих організаційно-економічних відносин сучасних процесів агропромислової інтеграції, зокрема: корпоратизації, кооперації, контрактації та кластеризації.

Традиційними методами нейтралізації ризиків в сфері агропромислового виробництва є такі види дій:

- диверсифікація видів діяльності агропромислових підприємств;
- вдосконалення методів та інструментів управління функціональними видами діяльності всередині організації;
- обмеження ступеня відповідальності організації - учасника інвестиційно-агропромислового проекту;
- страхування ризиків.

Використання всього цього комплексу заходів надає теоретичну можливість виживання традиційних організацій в умовах змін зовнішнього ринкового середовища, але не є ефективним з точки зору якісно нового рівня адаптивності агропромислових формувань до змін. З огляду на це,

актуальною науково-практичною проблемою є створення нової методології підвищення ступеня адаптивності організацій інвестиційно-аграрно-промислового сектору з використанням новітніх досягнень у галузі управління, економіки та інформаційних технологій.

Одним з провідних механізмів підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрної галузі та отримання локальних економічних ефектів у їх діяльності, зокрема: підвищення оборотності активів, ефективності використання основних засобів, а також покращення доступності до великих інвестиційно-аграрно-промислових проектів може стати «сетизація».

За науковим підходом, сітьова організація виникає тоді, коли група осіб, об'єднана деякими організаційними рамками, здійснює взаємодію на базі сучасних комунікацій (Інтернет-технологій). Такий технічний базис дозволяє групі, що здійснює спільну діяльність, створити більш гнучку і ефективну організаційну структуру, порівняно з традиційними формами організації [3; 17]. Інтернет у даному випадку виступає як інфраструктура бізнесового середовища, яка дозволяє оперативніше реагувати на зміни, швидше передавати необхідну інформацію, а також підвищувати продуктивність господарюючого суб'єкта.

У сучасному аграрному менеджменті прослідковується стала тенденція до відмови від використання традиційних ієрархічних принципів побудови організаційних структур управління [20; 25]. Альтернативні моделі, мережеві та плоскі організаційні формування більшістю керівників сприймаються як принцип об'єднання традиційних ієрархічних структур у більш крупні конгломерати.

Однією з найголовніших переваг мережевих організацій є скорочення кількості ключових функцій управління, їх оптимізація та зниження частки витрат на управління організацією, також знижується розмір транзакційних витрат.

Ключовими є функції координації, організації та планування, функція мотивації закладена в цьому типі структури на інституціональному рівні, що вирішує одну з найскладніших проблем – підвищення рівня продуктивності праці. З точки зору мотивації, мережеві організації мають природжену властивість самовдосконалення.

Метою існування мережевих структур вважають уловлювання позитивних екстерналій і забезпечення умов їх відтворення в розширеному масштабі. До позитивних екстерналій функціонування мережевої структури вони відносять такі:

- акселерація – здатність учасника мережі, вступаючи у взаємодію з іншими контрагентами, отримувати мультиплікаційний ефект на усю мережу через синергетичний вплив та відчувати мережевий ефект одночасно;
- стандартизація – об'єднання суб'єктів, що випробовують вплив зовнішніх ефектів, сприяє виробленню узгоджених вимог і підходів до оцінки впливу ефектів і можливостей їх використання;
- інтерналізація – це перетворення зовнішніх витрат на внутрішні в результаті об'єднання підприємств, які виробляють ті або інші блага;
- інформатизація – можливість швидкого навчання суб'єктів мережевої організації, яка в управлінні розвитком економіки виступає важливим чинником для максимізації використання і широкого розповсюдження позитивних ефектів;
- інтенсифікація – це оптимізація зростаючих витрат з метою підвищення рівня їх окупності продукцією.

Сучасний організаційний підхід до побудови мережевої організації бізнесу, що виходить за межі галузі або функціональної сфери, вже достатньо тривалий період проходить випробування в рамках його адаптації в діяльності не тільки закордонних, а й вітчизняних підприємств. Однак, мережна організація порушує низку сформованих управлінських принципів, які для нових організаційних структур ще не уточнені і не випробувані в достатній мірі і тому потребують подальшого дослідження як фундаменту для розвитку даної організаційної форми.

Висновок з проведеного дослідження. Мережева економіка характеризується як діяльність, що заснована на використанні інформації як ресурсу, має мережеву логіку організації та ґрунтується на використанні інформаційних технологій, здійснюється за допомогою електронних мереж на основі використання мережевих організацій.

Виявлено, що основний закон мереж відомий як закон зростаючої віддачі. Але на відміну від індустріальної економіки, де зростання віддачі є результатом титанічних зусиль окремих компаній і їм же дістаються всі вигоди від цього, мережеве збільшення віддачі створюється всією мережею і розподіляється в ній між усіма.

Мережева структура має наступні позитивні характеристики: децентралізація та мінімальна кількість рівнів управління; відсутність ієрархічного принципу; динамізм внутрішніх взаємодій; поширення стратегічного партнерства і договірних основ у горизонтальних зв'язках усередині мережі; зростання обсягів виробництва; економія затрат.

Мережева організація забезпечує повноту дій, необхідних для досягнення поставлених цілей і погодженість зв'язків між усіма суб'єктами мережевої взаємодії; реалізує диференційований підхід до роботи, відповідно до чого мережі виступають як механізм інтеграційної політики. Все це визначає перспективність цієї форми організації підприємницької діяльності для вітчизняних підприємств.

Література

1. Бурменко Т.Д. Сфера услуг: экономика / Т.Д. Бурменко, Н.Н. Даниленко, Т.А. Туренко. – М. : КНОРУС, 2007. – 328 с.
2. Вильховченко Э.Д. «Люди знания» – новая рабочая сила позднекапиталистических обществ и её место в цивилизационных процессах / Э.Д. Вильховченко. – М. : ИМЭМО РАН, 2010. – 139 с.
3. Гапоненко А. Управление знаниями. Как превратить знания в капитал / А. Гапоненко, Т. Орлова. – М. : Эксмо. – 2008. – 400 с.
4. Геєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань / В. Геєць // Економіка України : Політико-економічний журнал. – 2004. – № 4. – С.4–14.
5. Головінов О.М. Інноваційна активність і інноваційні процеси в національній економіці / О.М. Головінов // Економіка та держава. – 2013. – № 6. – С. 4-8.
6. Громыко В.В. Новая экономика, креативная экономика и прочие понятийные инновации в экономической теории / В.В. Громыко // Вестник Российского экономического университета им. Г.В. Плеханова. – 2012. – № 3. – С. 28-36.
7. Делия В. П. Инновационная экономика и устойчивое развитие : монография / В. П. Делия. – Балашиха: изд-во «Де-По», 2011. – 256 с.
8. Друкер П.Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества / П.Ф. Друкер. – М. : Вильямс И.Д. – 2007. – 336 с.
9. Економіко-правові, теоретичні та практичні аспекти переходу України на інноваційну модель розвитку / [О.П. Орлюк, О.Б. Бутнік-Сіверський, Н.М. Мироненко та ін.]. – К., 2012. – 416 с.
10. Иванов Н. Социальный контекст инновационного развития / Н. Иванов // Мировая экономика и международные отношения. – 2013. – № 5. – С. 17-30.
11. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації / Аналітична доповідь Центру Разумкова // Журнал «Національна безпека і оборона». – 2004. – №7. – С. 2–25.
12. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: пер. с англ. под. науч. ред. О.И. Шкаратана. – М. : ГУ-ВШЭ. – 2000. – 608 с.
13. Карпусь І.Н. Державна інвестиційна політика та механізм її реалізації: монографія / І.Н. Карпусь. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2011. – 348 с.
14. Клоудова Й. Влияние развития креативной экономики на экономически отсталые регионы / Й. Клоудова // Журнал новой экономической ассоциации. – 2010. – № 5. – С. 110-122.
15. Колыванов В.Ю. Основные направления активизации инновационной деятельности при формировании инновационной экономики / В.Ю. Колыванов, М.Б. Магомедов, Г.С. Гамидов // Инновации. – № 4 (102). – 2007. – С. 51-54.
16. Корсак К. Від традиційних моделей організації економіки – до інноваційної / К. Корсак // Персонал (Журнал інтелектуальної еліти). – 2010. – № 2. – С.12-17.
17. Корсунь В. Трансфер технологій та їх комерціалізація в Україні через міжнародне співробітництво / В.Корсунь // Наука та інновації. – 2007. – № 6. – С. 99–105.
18. Кузнецов Б. Л. Институциональные и организационные разрывы в инновационной деятельности / Б.Л. Кузнецов, Ф.И. Андреева, Г.Ф. Галиуллина // Инновации. – № 9 (107). – 2007. – С. 32-36.
19. Ліщук В.І. Міжнародна передача технологій як інноваційний фактор економічного зростання / В.І. Ліщук // Економічна теорія та економічна історія. – 2007. – № 4. – С. 32–39.
20. Мильнер Б.З. Управление знаниями: Эволюция и революция в организации / Б.З. Мильнер. – М. : ИНФРА, 2003. – 177 с.
21. Набатова О.О. Джерела і особливості інституціоналізації соціальних інновацій у трансформаційній економіці / О.О. Набатова // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Сер. Економічні науки. – 2011. – № 3 (51). – С. 234-240.
22. Нонака И. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах: пер. с англ. / И. Нонака, Х. Takeuchi. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 384 с.
23. Пахомов С.Ю. Економічне зростання в контексті інституціоналізму / С. Ю. Пахомов // Формування ринкових відносин в Україні. Серія Економіка. – 2013. Випуск 2(4). Частина 1. – № 4. – С. 11-16.
24. Рудченко І. Трансфер технологій як елемент інноваційної інфраструктури / І. Рудченко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. – № 4. – С. 61–68.
25. Сизоненко В.О. Фінансування інноваційно-орієнтованої економіки в умовах інституціональної невизначеності / В.О. Сизоненко // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 80-89.
26. Титов Л.Ю. Принципы формирования инновационных сетей в реальном секторе экономики / Л.Ю. Титов // Проблемы современной экономики. – 2009. – № 1(29). – С. 64-67.
27. Федулова Л.І. Економіка знань : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Любов Іванівна Федулова; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. К. – 2009. – 600 с.

References

1. Burmenko, T.D., Danilenko, N.N. and Turenko, T.A. (2007), *Sfera uslug: ekonomika* [Scope of services: the economy], KNORUS, Moscow, Russia, 328 p.
2. Vilkhovchenko, E.D. (2010), “*Lyudi znaniya*” – *novaya rabochaya sila pozdnekapitalisticheskikh obshchestv i yeyo mesto v tsivilizatsionnykh protsesakh* [“Knowledge People” – the New Workforce in the Late Capitalist Societies and Its Place in Civilization Processes], IMEMO RAN, Moscow, Russia, 139 p.
3. Gaponenko, A. and Orlova, T. (2008), *Upravleniye znaniyami. Kak prevratit znaniya v kapital* [Knowledge Management. How to Turn Knowledge into the Capital], Eksmo, Moscow, Russia, 400 p.

4. Heiets, V. (2004), "The character of transition processes to the knowledge economy", *Ekonomika Ukrainy : Polityko-ekonomichniy zhurnal*, no. 4, pp. 4–14.
5. Holovinov, O.M. (2013), "Innovation activity and innovation processes in the national economy", *Ekonomika ta derzhava*, no. 6, pp. 4-8.
6. Gromyko, V.V. (2012), "The new economy, creative economy and other conceptual innovations in the economic theory", *Vestnik Rossiyskogo ekonomicheskogo universiteta im. G.V. Plekhanova*, no. 3, pp. 28-36.
7. Deliya, V.P. (2011), *Innovatsionnaya ekonomika i ustoychivoye razvitiye* [Innovative economy and sustainable development.], monograph, izd-vo «De-Po», Balashikha, Russia, 256 p.
8. Druker, P.F. (2007), *Epokha razryva: oriyentiry dlya nashogo menyayushchegosya obshchestva* [The era of discontinuity: directions to our changing society], Vilyams I.D., Moscow, Russia, 336 p.
9. Orliuk, O.P., Butnik-Siverskyi, O.B., Myronenko, N.M. et al. (2012), *Ekonomiko-pravovi, teoretychni ta praktychni aspekty perekhodu Ukrainy na innovatsiynu model rozvytku* [Economic and legal, theoretical and practical aspects of Ukraine's transition to the innovative model of development], Kyiv, Ukraine, 416 p.
10. Ivanov, N. (2013), "The social context of innovative development", *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya*, no. 5, pp. 17-30.
11. Analitychna dopovid Tsentru Razumkova (2004), "Innovative development in Ukraine: the existing potential and key issues for its implementation", *Zhurnal «Natsionalna bezpeka i oborona»*, no. 7, pp. 2–25.
12. Kastels, M. (2000), *Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo i kultura* [The Information Age: economy, society and culture], Translated from English O.I. Shkaratana, GU-VSHE, Moscow, Russia, 608 p.
13. Karpus, I.N. (2011), *Derzhavna investytsiina polityka ta mekhanizm yii realizatsii* [State investment policy and the mechanism for its implementation], monograph, RVV NLTU Ukrainy, Lviv, Ukraine, 348 p.
14. Kloudova, Y. (2010), "The impact of the creative economy on the economically backward regions", *Zhurnal novoy ekonomicheskoy assotsiatsii*, no. 5, pp. 110-122.
15. Kolyvanov, V.Yu., Magomedov, M.B. and Gamidov. G.S. (2007), "The main directions for intensification of innovation activity in the formation of an innovative economy", *Innovatsii*, no. 4 (102), pp. 51-54.
16. Korsak, K. (2010), "From traditional models of economy – the innovation", *Personal (Zhurnal intelektualnoi elity)*, no. 2, pp. 12-17.
17. Korsun, V. (2007), "Transfer of technologies and their commercialization in Ukraine through international cooperation", *Nauka ta innovatsii*, no. 6, pp. 99–105.
18. Kuznetsov, B.L., Andreyeva, F.I. and Galiullina, G.F. (2007), "Institutional and organizational discontinuities at innovation activity", *Innovatsii*, no. 9 (107), pp. 32-36.
19. Lishchuk, V.I. (2007), "International transfer of technologies as an innovative factor of economic growth", *Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia*, no. 4, pp. 32–39.
20. Milner, B.Z. (2003), *Upravleniye znaniyami: Evolyutsiya i revolyutsiya v organizatsii* [Management of knowledge: Evolution and Revolution in the organization], INFRA, Moscow, Russia, 177 p.
21. Nabatova, O.O. (2011), "Sources and characteristics of institutionalization of social innovations in transforming economy", *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. M. Tuhana-Baranovskoho. Ser. Ekonomichni nauky*, no. 3 (51), pp. 234-240.
22. Nonaka, I. Takeuchi, X. (2003), *Kompaniya – sozdatel znaniya. Zarozhdeniye i razvitiye innovatsiy v yaponskikh firmakh* [The Knowledge - Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation], Translated from English, ZAO «Olimp-Biznes», Moscow, Russia, 384 p.
23. Pakhomov, S.Yu. (2013), "Economic growth in the context of institutionalism", *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini. Seriya Ekonomika*, issue 2(4), part 1, no. 4, pp. 11-16.
24. Rudchenko, I. (2008), "Technology transfer as a part of the innovation infrastructure", *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, no. 4, pp. 61–68.
25. Syzonenko, V.O. (2013), "Financing innovation and oriented economy in terms of institutional uncertainty", *Finansy Ukrainy*, no. 5, pp. 80-89.
26. Titov, L.Yu. (2009), "Principles of formation of innovative networks in real economy sector", *Problemy sovremennoy ekonomiki*, no. 1(29), pp. 64-67.
27. Fedulova, L.I. (2009), *Ekonomika znan [Knowledge Economy]*, high school textbook, In-t ekon. ta prohozuv. NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 600 p.